

SŁOWO

Wilno, Wtorek 17-go lipca 1923 r.

Redakcja i administracja Ad. Mickiewicza 4. Tel. 228. Otwarta od 9 do 3.

PRENUMERATA miesięczna z dostarczeniem do domu oraz z przesyłką pocztową mk. 30000. Konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędnościowej Nr. 80.259.
Cena pojedynczego N-ru 1500 mr.

CENA OGŁOSZEŃ Wiersz milimetryowy jecnoszpaltowy przed tekstem 2000 mk., w tekście 2500 mk., za tekstem 800 marek.
Najmniejsze ogłoszenie 8000 m. p. prowincji oraz w nr. świątecznych o 25 proc. drożej.

Ogród
po-Bernardyński

D Z I Ś
we wtorek 17 lipca
o godz. 8 wiecz.

Koncert

orkiestry Symfonicznej
Zrzeszenia Muzyków Polskich.

Następne koncerty w czwartek 19, piątek 20 i niedzielę 22 lipca.

Polska a Gdańsk.

Powoli ze szpalt prasy polskiej ustępuje dyskusja na temat kto zwyciężył przed Ligą Narodów, Polska czy Gdańsk. Kwestję tę chcieli wyzyskać przeciwnicy obecnego rządu do jego pograżenia, — przyjaciele dla reklamy. Wyrok Ligi Narodów był typowym wyrokiem sądu honorowego. Gdy dwóch dżentelmenów obraziło się na siebie, arbiter pisze wyrok, w którym powiada: ty masz rację i ty masz rację, ty nie masz racji i ty nie masz racji.

Niepowodzenie Polski formalnie więc równa się niepowodzeniu Gdańska; lecz, jak slychać, p. Seyda rozpoczął akcję antygdańską z nadzieją, iż przyniesie mu ona nie połowiczne, lecz zupełnie nadzwyczajne rezultaty. Jeżeli tak naprawdę było, to tu dopiero jest miejsce na uznanie obrotu akcji gdańskiej za niepomyślny dla Polski.

Ale prócz tych względów, o których szeroko rozpisuje się prasa warszawska, wyrok genewski ma jeszcze inne ujemne strony. Rozjątrzył jeszcze bardziej stosunki polsko-gdańskie. Zupełnie umiarkowany senator pisząc w Kur. Warsz. o Gdańsku tytułuje swój artykuł wyrazami: „Zawczasie na ugodę”. Pan senator twierdzi, że należy z ugodą czekać, aż gdańszczenie będą nam okazywać więcej zyczliwości. Jest to zdanie bardzo charakterystyczne. Owe „zawczasie na ugodę” jest niestety dewizą polskiej polityki wobec Gdańska od chwili powstania tej sprawy, t. j. od chwili podpisania traktatu Wersalskiego.

Natomiast dewizą traktatu Wersalskiego było zdanie inaczej sformułowane. Oto jeden z wysokich komisarzy wolnego miasta Gdańska, naturalnie Anglik, powiedział jeszcze w roku 1919: „Gdańsk należy do Wisły”. Frazes ten mówi bardzo dużo. Należy go interpretować w sposób taki: „Panowie Polacy! Gdańsk był portem niemieckim trzeciorzędnego znaczenia. Jest miastem niezbyt wielkiem. Wisła stanowi główną arterję komunikacyjną rozległego państwa. Jeżeli Polska utrzyma Wisłę, jeżeli Polska będzie pracować ekonomicznie, Gdańsk musi należeć do Polski. Jednym słowem, będziecie [mieli port, jeżeli nie tylko w memorjach, lecz w rzeczywistości złożycie dowody, że port morski jest wam niezbędny”.

Niemcy stanowią żywiół bardzo podatny dla asymilacji, być może wynaradawiają się łatwiej od innych narodowości europejskich. Lecz właśnie dlatego, że związanie losów Gdańska z Wisłą i Polską rokowało świetne nadzieje wolnemu miastu, — patrioci wszechniemieccy postarali się, aby z Gdańska uczynić posterunek antypolskiego oporu niemieckiego. Nietylko spontaniczne sentymenty niektórych Niemców gdańskich lecz i planowa, konsekwentna akcja rządu berlińskiego i licznych stronnictw niemieckich zdążyła do tego celu.

Rząd berliński i stronnictwa niemieckie świetnie umiały wykorzystywać zasadę, na której państwo polskie oparło swój stosunek do Gdańska. Zasada ta brzmiała: Do ut des. Naszem zdaniem zasada ta, panująca dotychczas wszechwładnie nad linią gdańskiej polityki polskiej, słuszną nie jest. Nie należało wstrzymywać transportów zbożowych wolnego miasta, nie należało stawiać trudności statkom gdańskim żeglującym po Wiśle, nie należało robić trudności gdańszczanom podróżującym po Polsce. Przeciwnie. Niech kupiec gdański swobodnie jeździ do Warszawy i na lwow-

skie targi wschodnie i niech poczuje, że związek Gdańska z Polską zapewnia mu duży materialny profit. Zamiast solidaryzować komunę gdańską, stosując wobec niej represję, należało osłabić i zachwiać antypolskie sentymenty obywateli gdańskich. Gdańsk jest państwkiem maleńkiem, broni się tylko opieką Ligi Narodów. Zamiast na potężne wiślane nurty zdać politykę polską, zdążającą do pozyskania Gdańska, myśmy od samego początku trąbili w trąbę jerychońskie w Genewie, aby padły od ich dźwięku mury wolnego miasta.

Rezultat kilkuletni jest niezadawalający. Traktat Wersalski wypowiedział tylko tę właśnie zasadę: „Gdańsk należy do Wisły”. Myśmy od traktatu Wersalskiego na drodze prawnej cofnęliśmy się wstecz. Pracę nad zdobyciem wolnego miasta dla Polski monopolizowaliśmy dla dyplomatów i prawników. Proces, który powinien był wygrać polski handel i przemysł, polski eksport rolny, przegrał nasz kauzypierda dyplomatyczny.

Polski most do morza jest mostem westchnień. Poza westchnieniami nie strzeże go żadna siła realna i dlatego wiele osób powiada, że polskie wybrzeże należy do nas jedynie na czas niczem niezakłóconego pokoju. Inaczejby było, gdybyśmy mieli w swem posiadaniu ziemię kowieńską. Niestety, żołnierz polski rzucił swój pierścień zaręczynowy z wąskiego wybrzeża pomorskiego, a nie rzucił obrączki małżeńskiej z piasków nadbałtyckich uroczej Żmudzi.

Cat.

Z Bolszewji.

Tournée aktorów Petersburskich po Europie.

MOSKWA, 13. VII. (A. W.) Rada Komisarzy Ludowych wydała pozwolenie aktorom petersburskich teatrów rządowych na odbycie tournée teatralnego po Europie w celu poprawy ich bytu materialnego.

Zgnilizna.

MOSKWA, 13. VII. (Aw.) Na zebraniu członków cerkwi odrodzonej, odbytem 6 h. m. pod przewodnictwem Krasnickiego powzięto następującą rezolucję: Wystąpienie ob. Bielawina, b. Patriarchy Tichona, w prasie o odezwach do wiernych należy oddać sądowi i oskarżyć go o wprowadzenie rozłamu do cerkwi prawosławnej.

Japońska propozycja w sprawie Sachalinu

MOSKWA, 13 VII (Aw.) „Izwestija” donoszą iż japońskie M. S. Z. wypracowało następujący projekt rozwiązania sprawy miłojajewskiej i Sachalińskiej. Rosja przyjmuje odpowiedzialność i wyraża żal z powodu wypadków w Miłojajewsku. Japonia zrzeka się materialnych odszkodowań. Rosja daje Japonii koncesję na Sachalinie. Prasa japońska odnosi się nieprzychylnie do rokowań japońsko-rosyjskich żądając aby uprzednio spełnione zostały następujące warunki: 1) Zwrot przez Rosję 40 milionów jen. wydanych na okupację Sachalinu, i 2) Towarzystwa akcyjne, które mają powstać dla eksploatacji Sachalinu, winny być utworzone w myśl prawodawstwa japońskiego.

Zapowietrzeni.

MOSKWA, 15. VII. (Aw.) Do Helsinfor-su przybył rosyjski statek floty ochotniczej „Kingisep”. Statek do portu nie został wpuszczony i stoi pod flagą kwarantanny. Nikomu z załogi nie wolno udać się na brzeg. Z tego powodu poseł sowiecki w Finlandji złożył protest. Prasa sowiecka wyraża swoje oburzenie.

Dom Handlowy „Józef Lipski i S-ka”

Wilno, Jagiellońska 3.

generalna reprezentacja Tow. Akc. „PROTOR” w Berlinie
HURTOWY SKŁAD ZAGRANICZNYCH TOWARÓW.

Nadeszły transporty: Damskie pończochy, mydło i perfumerja fabryki Victri Altona, wieczne pióra, piły (trepsägen) skóry podszewiane oryginalnej marki „Triumf”, męskie skóry zagraniczne i inne.

W PRASIE.

Dwa dni temu otrzymaliśmy kolejny „60-ty, z datą 27 maja zeszyt Tygodnika Polskiego”, wychodzącego w Chinach, w Charbinie.

Drukowany wręcz wzorowo, z dobrą korektą, starannie redagowany. Nie podpisuje pisma nikt; tylko podano do wiadomości, że prenumeratę przyjmuje ks. proboszcz charbiński, Ostrowski. Oddzielny numer kosztuje 20 sen japońskich lub 20 centów meksykańskich—jak kto woli.

Co przynosi takie czasopismo rodakom naszym na dalekim, dalekim wschodzie? Oto przedewszystkiem ani śladu w Tygodniku charbińskim—amerykanizmu. Ton, styl całkiem europejski. Język polski bez zarzutu. Aż miło czytać. Więc oto dobry obraz uniwersytetu w Lublinie; rzecz o działalności masonów (bez pompatycznych wymysłań!), dalej przedruk z Kurjera Północnego dzieł najnowszych djeceji wileńskiej od przybycia do Wilna ks. biskupa Roppa do uwięzienia ks. infułata Michalkiewiczza przez bolszewików; początek dłuższego szkicu „Kościół w Chinach”; rzecz o sztuce wojennej, o szkole morskiej w Tczewie i t. d. Szeroki optymizm cechuje ogólny pogląd Tygodnika na stosunki w Polsce. „Zmieniają się w Polsce rządy—czytamy—ale każdy rząd pracuje dla dobra Polski. W Polsce nie gorzej, lecz lepiej się dzieje...”

Ze spraw miejscowych poruszona jest w rubryce „Z dalekiego Wschodu”, sprawa eksterytorjalności w Chinach obokrajowców. „Będzie wielkim wstydem—pisze Tygodnik jeżeli my w tej sprawie nie potrafimy uczynić i jeżeli nic my, polacy, będziemy nadal traktowani w Chinach jak mongołowie, rosjanie i tybetańcy”. Z szeroko traktowanej sprawy powrotu rodaków naszych (niezamożnych) z Chin do ojczyzny, dowiadujemy się, że osoby pozbawione pracy zarobkowej nie mają po co siedzieć w Charbinie; może to ich doprowadzić do zupełnej ruiny. Niech wyjeżdżają! „Interesy—pisze Tygodnik—pogarszają się z każdym tygodniem...”

Obaj szefowie Wydziału Prasowego ministerstwa spraw zagranicznych, np. b. ambasador Targowski i Wasowski zostali usunięci z zajmowanych stanowisk, bez podania jakichkolwiek powodów. Kur. Polski zwraca uwagę, że np. p. Wasowski przetrwał na swoim posterunku wszystkie dotychczasowe gabinety jako wręcz wzorowy urzędnik i cieszący się rzetelnym szacunkiem kolegów.

Wycieczka finlandzka gości w Warszawie. Sobotnie dzienniki warszawskie szeroko opisują tę doniosłą wizytę. Gości fińskich podejmował śniadaniem p. wice-minister spraw zagranicznych Strassburger. Za stołem niezmiernie ożywionej uczy biesiadowali z sobą prezes Baliński i prezes Jan Dąbski, redaktor Stroński i redaktor Hołwoko i t. d. Wszystkie partie w przykładowej harmonji witały serdecznie przedstawicieli Finlandji.

Wycieczka, zabawiwszy trzy dni w Warszawie, ma po jednodniowym pobycie w Krakowie i Zakopanem, wracać do Finlandji—szybciej niż zamierzała—a zatrzymując się po drodze w Wilnie.

wł. Perzyński uważa w Rzeczpospolitej że pp. kupcy niepotrzebnie zadają sobie, ciężki trud przekalkulowywania—i to niemal codzień—towarów swoich na franki szwajcarskie, dolary, funty etc. Wszak w języku handlowym „kalkulacja” nazywa się ordynarne zdzierstwo. Zamiast na pytanie klienta: „Dlaczego tak drogo?” odpowiadać: „Bo cenę na ten artykuł musimy kalkulować we frankach szwajcarskich”—czyż nie prościej byłoby oświadczać bez ogródek: — Zdzieram, bo mi to wolno robić bezkarnie.

Kupującemu i taka wyższa logika trafi do przekonania—i także zapłaci!

Lector.

Interview z prezyd. Witosem.

PARYŻ, 15. VII. (PAT.) „Temps” zawiera interview specjalnego swego korespondenta z prezydentem Witosem, który oświadczył między innymi, że rozwój normalny państwa polskiego skrepowany jest trudnościami finansowymi. Sytuacja finansowa nie odpowiada istotnym warunkom ekonomicznym kraju. Gdy Polska początkowo musiała sprowadzać wielkie ilości środków spożywczych i artykuły pierwszej potrzeby, dolar kosztował kilkadziesiąt marek, dziś natomiast, gdy może eksportować nadprodukcję, dolar kosztuje 100 tysięcy. Nad Polską ciąży zależność marki polskiej od niemieckiej. Wiele symptomatów wskazuje, że Polska wkrótce wyjdzie zwycięsko ze swych trudności pieniężnych. Posłużą do tego nowe podatki ścisła oszczędność oraz wstrzymanie druku banknotów. Życie ekonomiczne kraju poprawia się z miesiąca na miesiąc, stan rolnictwa osiągnął stopień prawie normalny, podobnie rozwój przemysłu rolniczego. Zbiory zapowiadają się bardzo dobrze. W przemyśle poprawa wybitna. Wpływa na to powstanie w ostatnich dwu latach kilkudziesięciu nowych fabryk, odbudowa starych, oraz bojkot Polski przez Niemcy, zmniejszający nas do maximum przedsiębiorczości i inicjatywy. Wzmoczenie działalności kolei, nowe połączenia telefoniczne, postępy w komunikacji napowietrznej i rozwój radiotelegrafii oraz szereg traktatów handlowych z zagranicą pozwala z ufnością spoglądać w przyszłość. Następnie p. Prezydent zaznaczył w sprawie Górnego Śląska, iż plebiscyt usankcjonowany przez Konferencję Ambasadorów był dla Niemiec prawdziwą niespodzianką, gdyż nie liczyły się one z istotnym nastrojem ludności śląskiej. Po burzliwym okresie poplebiscytowym Śląsk wszedł na drogę pokojowego rozwoju. Okupacja Ruhry pozbawiła Niemcy największego zbiornika węgla, że zaś przeważna część bogactw mineralnych Śląska znajduje się w rękach polskich, więc uwaga całego świata zwrócona jest na nasz kraj. Po ustaleniu naszych granic wschodnich, nastąpiło ustalenie granicy polsko-niemieckiej na Śląsku przy żywym oddźwięku tamtejszej ludności polskiej. W sprawie Gdańska premier zaznaczył ze strony polskiej tradycyjną życzliwość i chęć dotrzymania zobowiązań. Jednakże rząd Wolnego Miasta usiłuje wbrew interesowi ekonomicznemu i roli swej wyznaczonej przez traktat uchylić się od przyjętych obowiązków, lekceważąc słusze żądania Polski.

